

Magyar Út Körök – Magyar Út Körök – Magyar Út Körök

Alapítva: 1993

Kipróbált rendszerváltó entellektüelek

„Négy-öt magyar összehajol”

Az a magyar újság, amely a mai napon – 2007. szeptember 27-én, a lakiteleki tanácskozás 20. évfordulóján – jelenik meg, és nem foglalkozik Lakitelekkel, nem becsületes újság. Ma nem lehet más témánk, mint Lakitelek, még akkor sem, ha valódi újat nem tudunk mondani róla. Jelenkori történelmünk szomorú valósága, hogy bárkivel beszélek a lakiteleki sátorban 1987-ben történekről, alapvetően két reagálás a leggyakoribb: a mindent elvesztett emberek félre nem érthető gesztusa, a lemondó, bánatos legyintés, vagy az indulatos kifakadás: Istenem, ha a mai eszünkkel újrakezdhetnénk! Nos, ez utóbbi fohász alaposan elgondolkoztatott. Vajon az elmúlt húsz év politikai tapasztalatainak birtokában, ha újrakezdhetnénk, máshová jutnánk-e, mint ahol vagyunk?

Látszólag kitérő, mégis e téma folytatásának szánom, hogy a napokban kezembe került egy 1947 augusztusából datált nyomtatvány, a Magyar Radikális Párt választási kiáltványa. Néhány homályos pont kivételével a szöveg, a pártprogram magával ragadott, volt ott szó mindenről: a pártérdek közérdek alá helyezéséről, a protekcionizmus elleni harcról, a bürokrácia, az ügyeskedés, az újjgazdagok és a korrupció elleni határozott fellépésről. Első lelkesültségemben úgy gondoltam, hogy a Bajcsy-Zsilinszky-féle radikális párt valami újrászerveződő próbálkozásáról van szó. Régen tévedtem ekkorát, ugyanis történész ismerősöm felvilágosított a valóságról, arról, hogy előbb tekinthetjük Makót Jeruzsálem külvárosának, semmint a Magyar Radikális Pártot Zsilinszky Nemzeti Radikális Pártjához közelállónak. Harsány programú pártunkat ugyanis 1944/45 zűrzavaros fordulóján illegális körülmények között hozta létre az a Galilei körös Csécsy Imre, aki korábban Jászi Oszkár személyi titkára, majd a Tanácsköztársaság külügyi népbiztosságának megbízható munkatársa volt. A párt vezetőségében

mások mellett a következőket találjuk: Benedek Marczell (aki amúgy 25 éves kora óta szabadkőműves, a budapesti Deák Ferenc páholy nagymestere!), Márffy Ödön (festőművész, Csinszka második férje), Noszlopi László (lélekgyógyász-professzor, a Szent István Akadémia tagja), Pátzay Pál (szobrászművész). Csécsyt nagymértékben zavarta pártjának tisztázatlan jogi helyzete, ezért, hogy legitimitásukat növelje, szerelmes levélben biztosította a szocialisztikus és kommunisztikus eszmék iránti elkötelezettségükről a Kommunista Párt vezetőségét. Szavainak hiteletét növelendő, azzal érvelt, hogy a Magyar Radikális Párt a „kipróbált baloldali entellektüelek” pártja, akiket még a Galilei Körből és egyéb, hasonlóan hiteles és hitelesítőhelyekről ismer. Végül is elérte, amit akart: 1947-ben országgyűlési képviselő lett. Csécsy „radikális” pártja úgy viseli magán minden pártnyavalya jellemzőit, mint ama állatorvosi rajz a lóbetegségeket: deklarált elvei és tényleges működése között áthidalhatatlan a szakadék, de ez láthatólag senkit sem zavar. Ami pedig a vezetőséget illeti, azt el tudom képzelni, hogy Csécsy, Benedek Marczell, Márffy Ödön, Noszlopi professzor és Pátzay Pál a New York vagy a Gerbeaud valamelyik sarokasztalánál összejárjanak hetente egyszer, és nagyon kellemesen töltsenek el együtt egy délutánt, de hogy közös politikai platformot képviseljenek – elvileg is képtelenség, gyakorlatilag is. És egyáltalán, milyen lehetne – ha lenne – Benedek Marczell szabadkőműveses magyar radikalizmusa? Nem olyan ez, mint a száraz víz, vagy a sötét fény feltételezése? Csécsy nem látta, vagy nem akarta látni, hogy az az emberanyag, amelyet összetoborzott, *ab ovo alkalmatlan* minden nemzeti radikalizmus megvalósítására, de még hangoztatására is. Sőt, alaposan gyanítom, hogy Jászi tehetséges tanítványa, a '19-es hőzöngő éppen azért mert nekivágni a Magyar Ra-

dikális Párttal a parlamentbe jutásnak, mert tudta, hogy ezekkel a jóindulatú, méla, de politikai kiállásra teljesen alkalmatlan szakértelőkkel sosem lesz sem magyar, sem radikális a pártja – vagyis, nagy baj nem lehet.

Csécsy Magyar Radikális Pártjáról nem tud nem eszembe jutni az egyszerre liberális és radikális – naná, hogy radikális ő is! – Rassay Károly, aki 1926 nyarán *felkérte a rendkívül ismert Szabó Dezsőt*, hogy pártjának (Független Nemzeti Demokrata Párt) színeiben, a győri választókerületben induljon jelöltként. A magyarság apostola igent mondott, a bejutás biztosnak látszott, már a szóróanyag is kész volt, a plakátok az utcán voltak, amikor Rassay visszavonta a felkérést. Észbe kapott ugyanis: *Ez az eszement író, ez komolyan gondolja a radikalizmust! Ez azt is gondolja, amit mond! Ez bajt hozhat a pártra, az ilyen nem való politikusnak!* Gondolom, ha valaki, akkor Csécsy Imre mélységesen meg tudta érteni Rassay aggodalmát. Hogy Szabó Dezső helyett ki jutott be 1926-ban Győrből a parlamentbe, nem tudom, valószínűleg már senki sem tudja, és ez a lényeg: csendes, lojális, jófiú lehetett, olyan nem sok vizet kavart.

Látszólag eltértem Lakitelektől, pedig míg e sorokat írtam, lélekben végig a sátorban maradtam – onnan merítettem az ihletet. És csak nem hagy nyugodni a sokak által hangoztatott, „ha a mai eszünkkel újrakezdhetnénk” rébusza. Birtokomban van a lista ama 181 történelmet csináló résztvevőről, akik Lakiteleken voltak húsz éve ezen a napon, de kapásból is fel tudnék sorolni 20-30 ismert nevet azok közül, akik kétséget kizáróan a rendszerdöntés, a rendszerváltás emberei voltak. És ezen a ponton meg kell vallanom valamit, lett légyen bármekkora skandalum: *Csurka Istvánon és Bíró Zoltánon kívül senkiről sem feltételezem közülük, hogy egy isteni újrakezdés lehetősége esetén mást tennének, mint tettek először.*

Ugyanis képtelenek rá, hiszen senki sem lépheti át a saját árnyékát. Továbbá jócskán van közöttük olyan, aki eleve azt akarta, ami lett, ő ugyanis nem járt rosszul.

A néhai Csécsy Imre 1947-ben „kipróbált baloldali entellektüelekről” beszélt, nekem hatvan év elteltével, húsz évvel Lakitelek sátoros forradalma után *kipróbált rendszerváltó entellektüelekről* adatott szólnom, és látom magam előtt felvonulni e dicső plejádót, közöttük sok olyan arcot, akit Lezsák sátrában is lajstromozhatott a titkosrendőr: Bauer Tamás, Benda Kálmán, Berend T. Iván, Boross Péter, Bozóki András, Dávid Ibolya, Debreczeni József, Donáth Ferenc, Elek István, **Eörsi István**, Fasang Árpád, Furmann Imre, Gombár Csaba, Göncz Árpád, Haraszi Miklós, Isépy Tamás, Jeszenszky Géza, Kerényi Imre, Kis János, Kodolányi Gyula, Konrád György, Kónya Imre, Kulin Ferenc, Kutrucz Katalin, Lengyel László, Levendel Júlia, Levendel László, Magyar Bálint, Martonyi János, Mádl Ferenc, Máté László, Mecs Imre, Pető Iván, Pomogáts Béla, Rajk László, Surján László, Szabad György, Szilvásy György, Vásárhelyi Miklós, Tamás Gáspár Miklós, Tömpe István és még jaj, de sokan-sokan mások.

Ime, egy merítés kipróbált rendszerváltó entellektüeljeink mélyvizéből. Ők lennének azok, akikkel, ha a mai eszünkkel újrakezdhetnénk, másképpen csavarnánk-tekerünk a magyar életet? Velük? *Kizárólag ellenükben tehetnénk meg*, amiként '87-ben is ellenükben kellett volna megtennünk – ha lett volna elég eszünk és erőnk.

Húsz évvel ezelőtt akartunk és kitaláltunk valami szépet, valami magyar tavaszt ígérőt, amely a mi kipróbált rendszerváltó entellektüeljeink értetlenségén, ellenérdekelttségén és gyávaságán elbukott. Nekem ma ez jut eszembe Lakitelekről. Bocsásson meg érte az Isten.

Szócs Zoltán